

Laskelmia RKP:n vaihtoehtobudjetin reformien vaikutuksista

Kysymys

Mikä on alla mainittujen muutosten vaikutus tulonjakoon suhteessa vuoden 2018 talousarvioesitykseen:

- 1) Korotetaan kaikkia arvonlisäverokantoja (10/14/24 %) puolella prosenttiyksiköllä.
- 2) Opintorahan palauttaminen vuoden 2016 tasolle (korkeakouluopiskelijoiden opintorahojen leikkauksen peruminen)
- 3) Kansaneläkkeen tasokorotus vuoden 2018 indeksikorotusta vastaavalla määrällä
- 4) Takuueläkkeen korotus 10 euroa kuukaudessa
- 5) Toimeentulotuen ja lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen yhteyden poisto (yksinhuoltajakorotusta ei huomioitaisi toimeentulotuen määrää laskettaessa)
- 6) Lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen korotus 11 euroa kuukaudessa
- 7) Kevennetään ansiotulojen verotusta sen verran, että arvonlisäverokantojen nostaminen kattaa ansiotuloverojen kevennyksen lisäksi myös edellä mainitun kansaneläkkeen tasokorotuksen. Ansiotulojen veronkevennys kohdistetaan pääosin skaalaamalla vuoden 2018 talousarvioesityksen veroperustemuutoksia lineaarisesti ylöspäin. Kansaneläkkeen tasokorotus rahoitetaan työtulovähennyksen enimmäismäärän korotusta pienentämällä. Lisäksi perusvähennystä korotetaan skaalauskerrointa hieman enemmän.

1. Laskentamenetelmät

1.1 Ansiotuloverotus ja tulonsiirrot

Sosiaaliturvaan ja henkilöverotukseen kohdistuvien muutosten tulonjakovaikutukset on arvioitu staattisella mikrosimulointimallilla:

<u>Käytettävä malli:</u>	SISU-mikrosimulointimalli
<u>Käytettävä aineisto:</u>	800 000 henkilön rekisteriaineisto
<u>Aineistovuosi:</u>	2015 (ajantasaistettu VM:n syksyn ennusteella v. 2018 tasoon)
<u>Lainsäädäntövuosi:</u>	2018 (talousarvioesityksen mukaisesti)

Laskelmassa tarkastellaan edellä mainittujen reformien vaikutusta verrattuna vuoden 2018 talousarvioesityksen mukaiseen tilanteeseen. RKP:n kaikki reformit on tehty vuoden 2018 talousarvioesityksen muutosten lisäksi. Laskelmissa on käytetty vuoden 2017 kunnallis- ja kirkollisveroprosentteja. Arviot kuvaavat vuositason vaikutuksia.

RKP:n ansiotuloveroreformi on kalibroitu toimeksiannon mukaisesti skaalaamalla hallituksen veroperustemuutoksia lineaarisesti ylöspäin, kunnes on saavutettu suurin piirtein arvonlisäverokantojen korotusta vastaava verotulojen väheneminen. Tämän jälkeen työtulovähennyksen enimmäismäärää on laskettu, kunnes verotulot kasvavat kansaneläkkeen tasokorotuksen kustannusta vastaavasti. Myös kunnallisverotuksen perusvähennyksen enimmäismäärää on samalla kasvatettu hieman skaalauskerrointa enemmän.

Kokonaisuudessaan arvonlisäverokantojen nostamisen, ansiotuloveroperusteiden muutosten sekä kansaneläkkeen tasokorotuksen yhteisvaikutus on staattisesti laskettuna lähes kustannusneutraali (julkinen talous +2 milj. euroa).

Veroperusteiden skaalauksesta johtuen veronkevennykset kohdistuvat luonnollisesti hieman korkeammille tulotasoille kuin hallituksen esityksessä. Solidaarisuusveron alarajan alennuksen jatkamista eikä yleisradioveron rakenteellista muutosta ei ole muutettu hallituksen esitykseen verrattuna. Tarkat ansiotuloverotuksen parametrimuutokset on esitetty liitteessä 1.

Kansaneläkkeen tasokorotus koskee vain kansaneläkkeen euromääriä (laissa määritelty yksin asuvan sekä puolisoiden täyden kansaneläkkeen määrä). Tasokorotus on tehty VM:n syksyn ennusteen mukaisesti, jonka perusteella KEL-indeksin pisteluku olisi ilman jäädytystä ollut ensi vuonna 1632 (korotus n. 0,9 %).

1.2 Arvonlisäverotus

Fiskaaliset vaikutukset

Laskelmissa on hyödynnetty valtiovarainministeriön arvioita siitä, kuinka paljon arvonlisäverotulot muuttuisivat staattisesti arvioiden (olettaen että kulutus ei muutu), jos eri arvonlisäverokantoja korotettaisiin yhdellä prosenttiyksiköllä. Luvut ovat vuoden 2018 tasossa.

Tulonjakovaikutusten laskeminen

Arvonlisäveromuutosten vaikutuksia eri tulokymmenysten ostovoimaan on arvioitu tuoreimman kulutustutkimuksen (2012) avulla. Arvonlisäveron muutosten vaikutuksia kotitalouksien ostovoimaan arvioitaessa on oletettu, että arvonlisäveron muutokset siirtyvät täysimääräisinä kuluttajahintoihin ja että hintamuutokset eivät vaikuta kotitalouksien käyttäytymiseen. Arvonlisäverotuksen muutosten vaikutuksia kotitalouksien ostovoimaan arvioidaan vähentämällä kotitalouden käytettävissä olevista tuloista arvonlisäverojoen muutos. Siten arvonlisäveron korotus heikentää kotitalouden ostovoimaa.

Arvonlisäverotuksen kiristäminen nostaa kuluttajahintoja ja normaalisti tällä olisi vaikutusta myös indeksiin sidottuihin sosiaalietuuksiin. Arvonlisäverotuksen kiristäminen korottaisi siten indeksisidonnaisia etuuksia, joka kompensoi osittain ostovoiman heikentymistä niillä kotitalouksilla, jotka saavat indeksisidonnaisia etuuksia. Koska hallitus on päättänyt jäädyttää indeksit vuosille 2017-2019 eikä RKP:n vaihtoehdossa muuteta kyseistä päätöstä, tätä vaikutusta ei ole näissä laskelmissa huomioitu.

[Hallituksen esityksessä 89/2012](#) arvioitiin, että arvonlisäverokantojen 1 prosenttiyksikön korotus nostaisi kuluttajahintaindeksiä 0,62 prosenttiyksikköä.

2. Esimerkkilaskelmia tuloverotukseen tehtävien muutosten vaikutuksesta

Esimerkkilaskelmat kuvaavat ansiotuloveroreformien vaikutusta verojen jälkeisiin nettotuloihin ja veroasteisiin tulolajeittain. Laskelmat kuvaavat muutosta talousarvioesityksen mukaiseen tilanteeseen. Laskelmissa bruttotulotasot ovat kiinteitä (ansiotason nousua 2017-2018 ei huomioida) eikä inflaation vaikutusta ostovoimaan huomioida (ALV-kantojen korotukset). Sosiaaliturvamuutoksia ei huomioida bruttotuloissa, mutta eläketulon verotuksessa on huomioitu kansaneläkkeen tasokorotuksen vaikutus eläketulovähennyksiin.

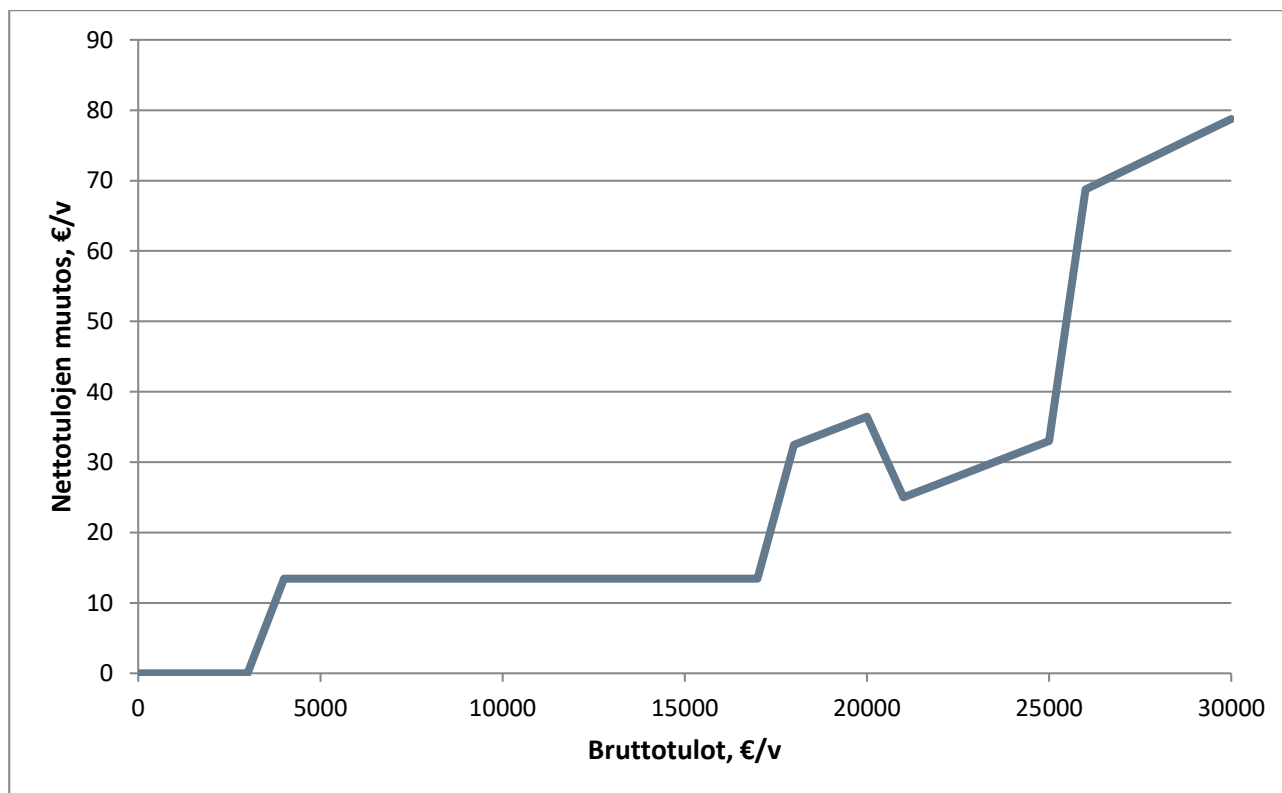
Esimerkkilaskelmien tarkoitus on kuvata vain ansiotuloverotuksen muutoksia muista reformeista erillään eikä kaikkien reformien yhteisvaikutusta eri väestöryhmien / kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen ostovoimaan¹.

Esimerkkilaskelmien muut oletukset:

- Laskelmissa on käytetty vuoden 2017 keskimääräistä kirkollis- ja kunnallisveroastetta
- Verovähennyksistä on huomioitu ainoastaan ns. viran puolesta tehtävät vähennykset
- Palkansaaja on alle 53-vuotias

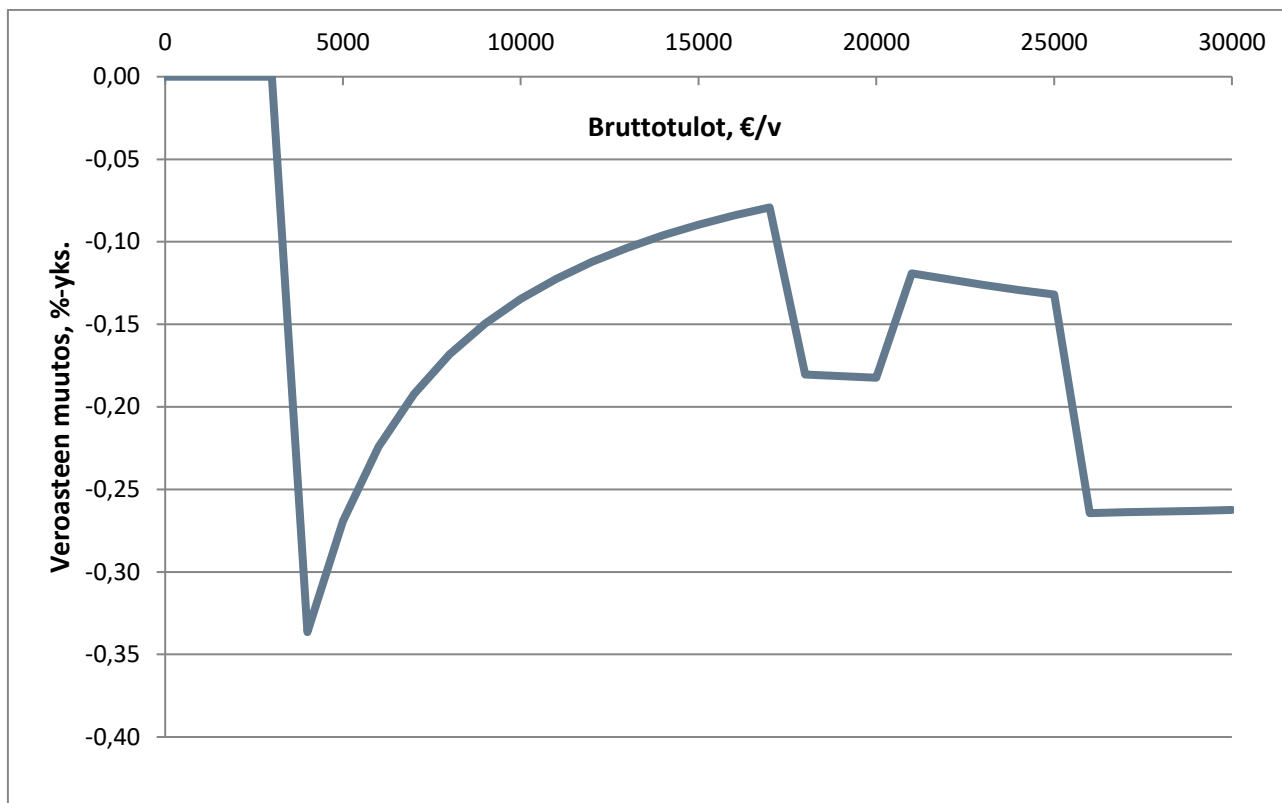
Päivärahatulon saaja

Kuvio 1: Reformien vaikutus nettotuloihin (€/v) eri tulotasoilla, päivärahatulo

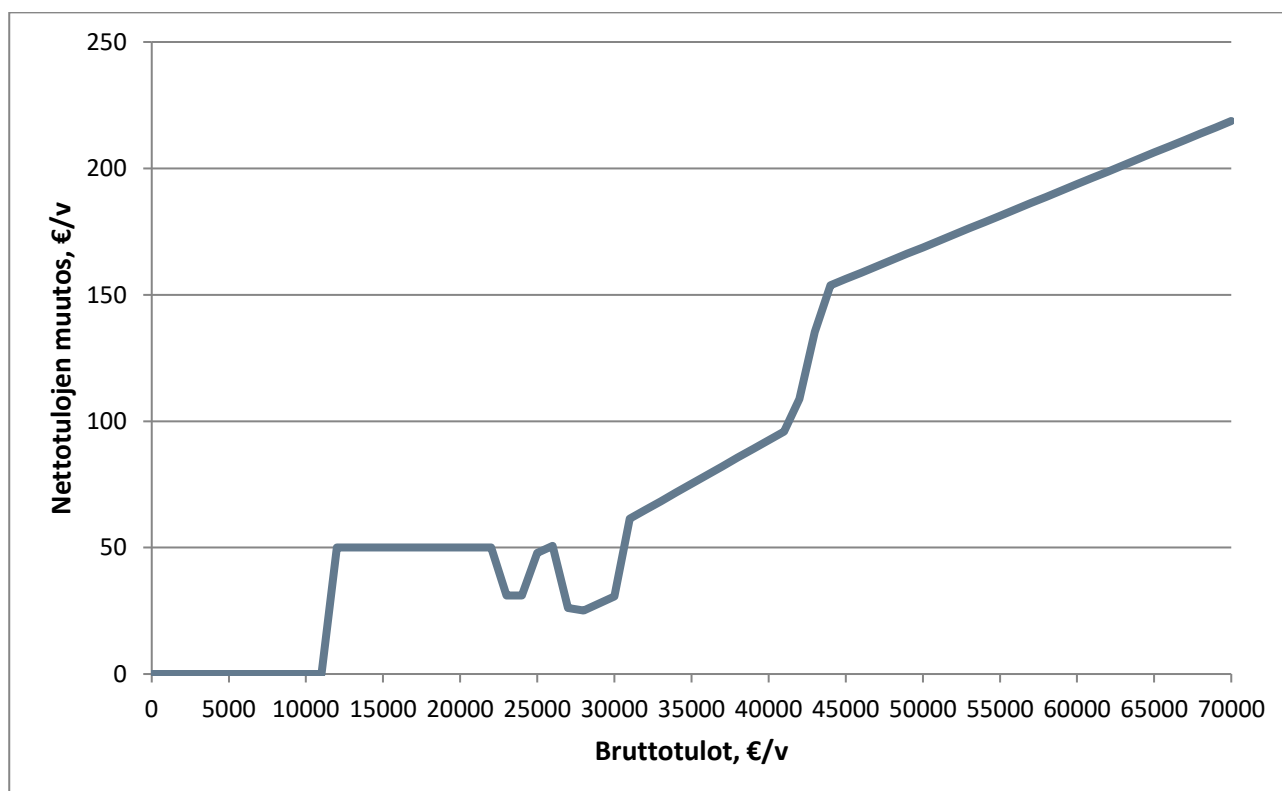
¹ Sosiaaliturvareformien ja arvonlisäverokantojen korotuksen vaikutukset voitaisiin huomioida ostovoimalaskelmana suhteessa talousarvioesitykseen, mutta ongelmaksi tulee eri väestöryhmien kulutuskorien väliset inflaatioerot. Arvonlisäverojen korotuksen vaikutus kuluttajahintoihin voidaan arvioida keskimääräisesti, mutta sen soveltaminen esimerkkilaskelmiin tulolajeittain/-tasoittain/väestöryhmittäin on edellä mainitun vuoksi ongelmallista, jonka vuoksi kyseistä laskelmaa ei ole tehty.

Kuvio 2: Reformien vaikutus veroasteeseen (%-yks.) eri tulotasoilla, päivärahatulo

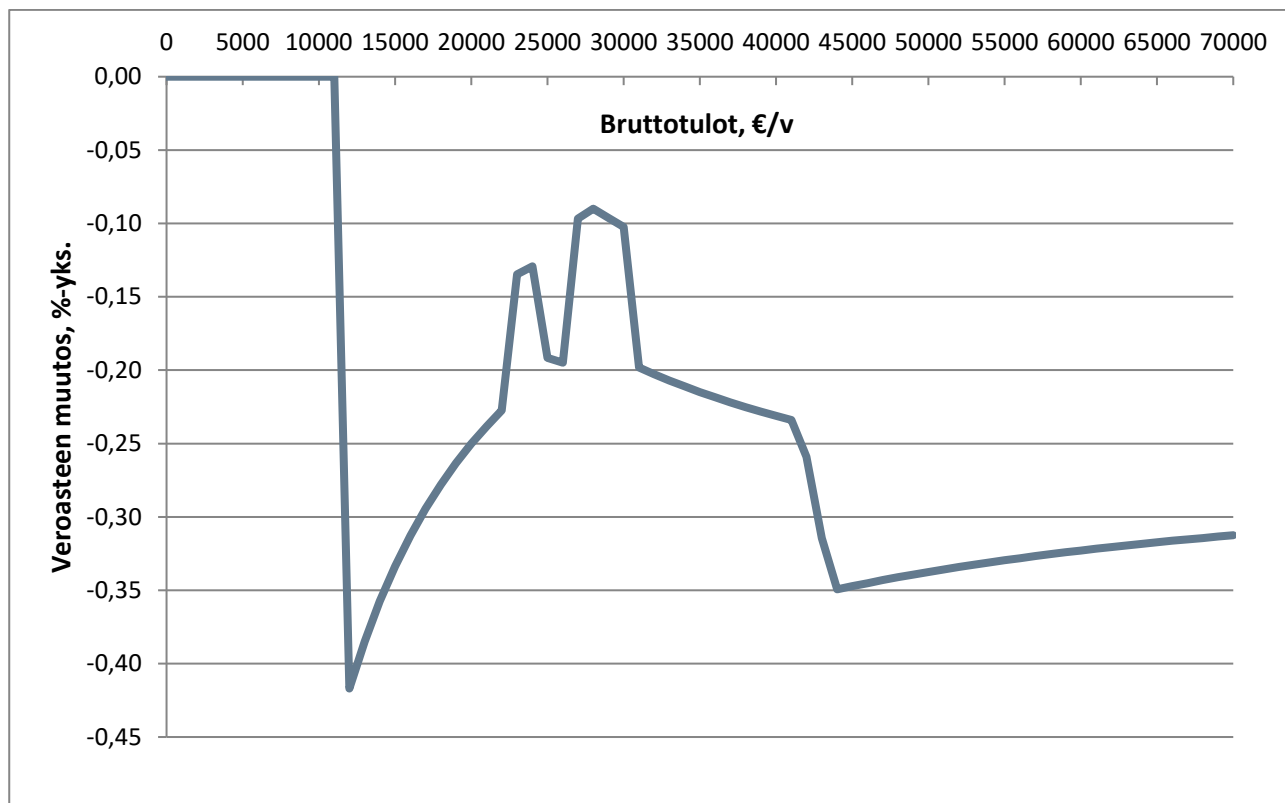

Eläketulon saaja

Kuvio 3: Reformien vaikutus nettotuloihin (€/v) eri tulotasoilla, eläketulo

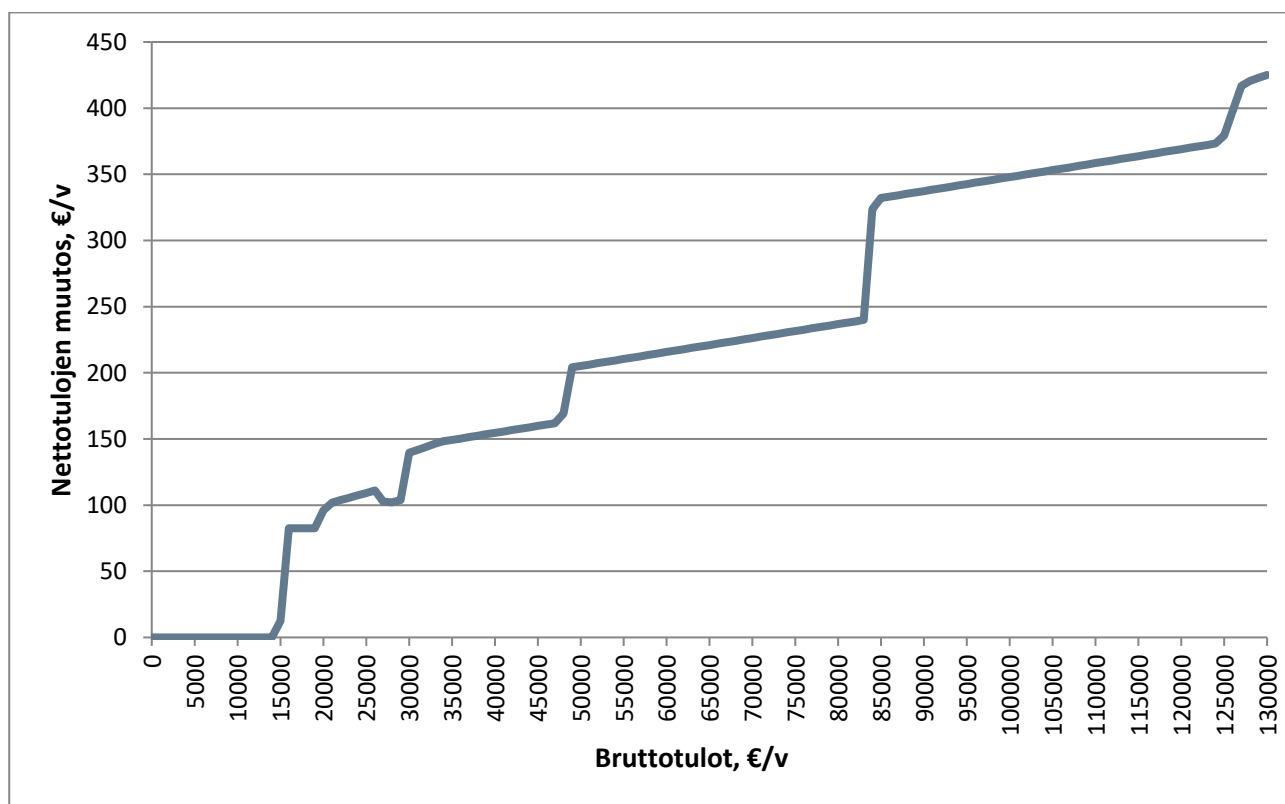

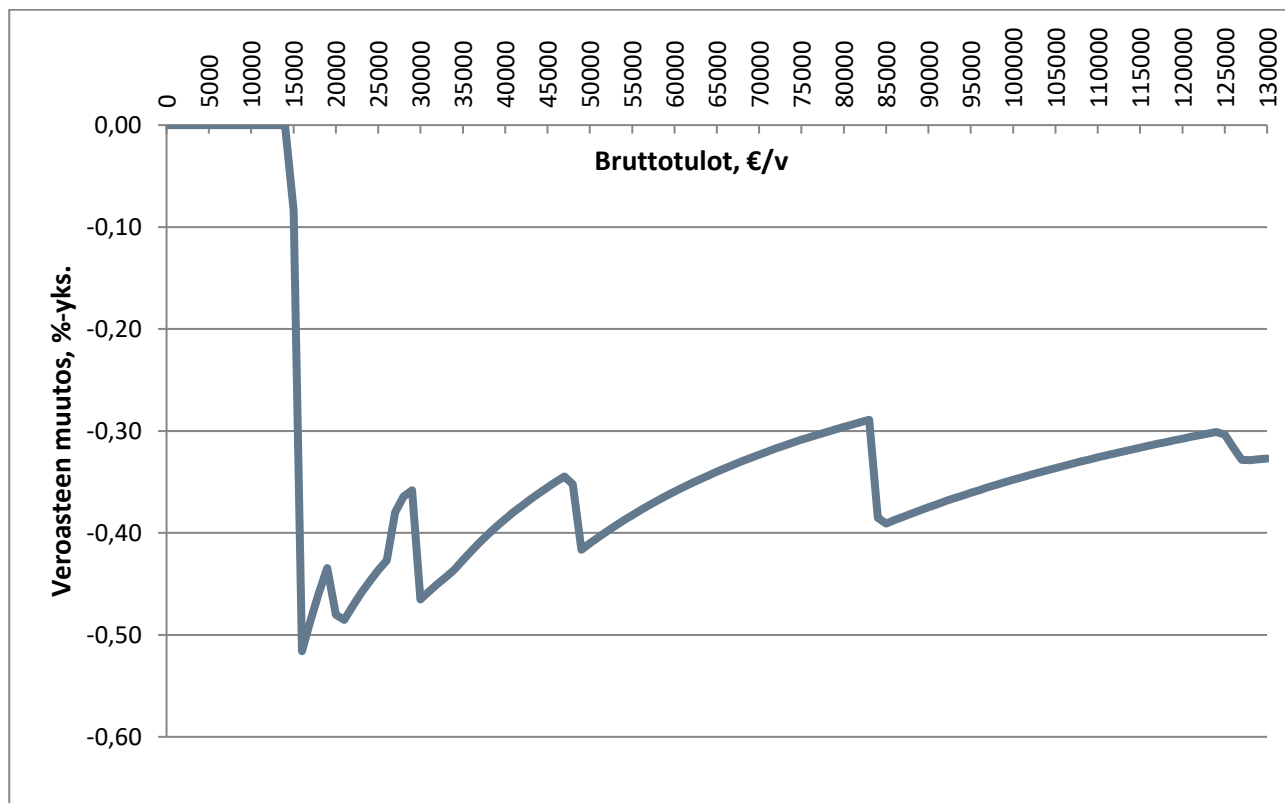
Kuvio 4: Reformien vaikutus veroasteeseen (%-yks.) eri tulotasoilla, eläketulo

Palkkatulon saaja

Kuvio 5: Reformien vaikutus nettotuloihin (€/v) eri tulotasoilla, palkkatulo

Kuvio 6: Reformien vaikutus veroasteeseen (%-yks.) eri tulotasoilla, palkkatulo

3. Fiskaaliset vaikutukset

Taulukko 1: ALV-kantojen nostamisen vaikutus verotuloihin (milj. €)

Verokanta (2018)	Veromuutos (+1 %-yks)	Veromuutos (+0,5 %-yks)
10 %	80	40
14 %	180	90
24 %	608	304
Yhteensä	868	434

Taulukko 2: Muiden reformien vaikutus julkiseen talouteen (milj. €)

Opintorahan korotus	-63
Takuueläkkeen korotus 10€/kk	-12
Toimeentulotuen ja lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen yhteyden poisto	-27
Lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen korotus 11 €/kk	-16
Kansaneläkkeen tasokorotus (n. +0,9 %)	-65
Ansiotuloverotuksen muutokset	-367
Yhteisvaikutus*	-556

* Pyörityksistä ja reformien yhteisvaikutuksista johtuen osatekijät eivät summaudu yhteensä-lukuun.

Taulukon 2 vaikutukset on laskettu SISU-mikrosimulointimallilla. Malli yliarvioi sekä takuueläkkeen korotuksen että toimeentulotuen ja lapsilisän yhteyden poistamisen kustannusta lähinnä tukien alikäytöstä johtuen.

THL:n vuoden 2015 toimeentulotukitilaston mukaan toimeentulotukea saaneissa yksinhuoltajaperheissä oli lapsia yhteensä n. 50 000 (vähintään viisilapsisissa perheissä on oletettu tässä laskelmassa olevan tasan viisi lasta). Tilaston mukaan yksinhuoltajaperheet saivat keskimäärin 6,2 kuukautta perustoimeentulotukea vuodessa. Tilastolukujen perusteella voidaan arvioida, että jos lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ei huomioitaisi toimeentulotuen määrään vaikuttavana tulona, toimeentulotukimenot kasvaisivat karkeasti arvioiden n. 17 miljoonalla eurolla vuodessa²: $50\,000 \times 53,3\text{€} \times 6,2\text{kk} = 17\text{ milj. euroa}$.

Malli yliarvioi takuueläkkeen saajien lukumäärää vuoden 2015 tasolla n. 19 prosentilla. 10 euron tasokorotuksessa vaikutus on karkeasti arvioiden n. 2 miljoonaa euroa.

Tulonjakovaikutukset on laskettu SISU-mallin tuottamien tulosten mukaisina. Toimeentulotuki ja takuueläke keskittyvät vahvasti kahteen ensimmäiseen tulodesiiliin, jonka vuoksi kuviot hieman yliarvioivat näiden tuloryhmien muutosta.

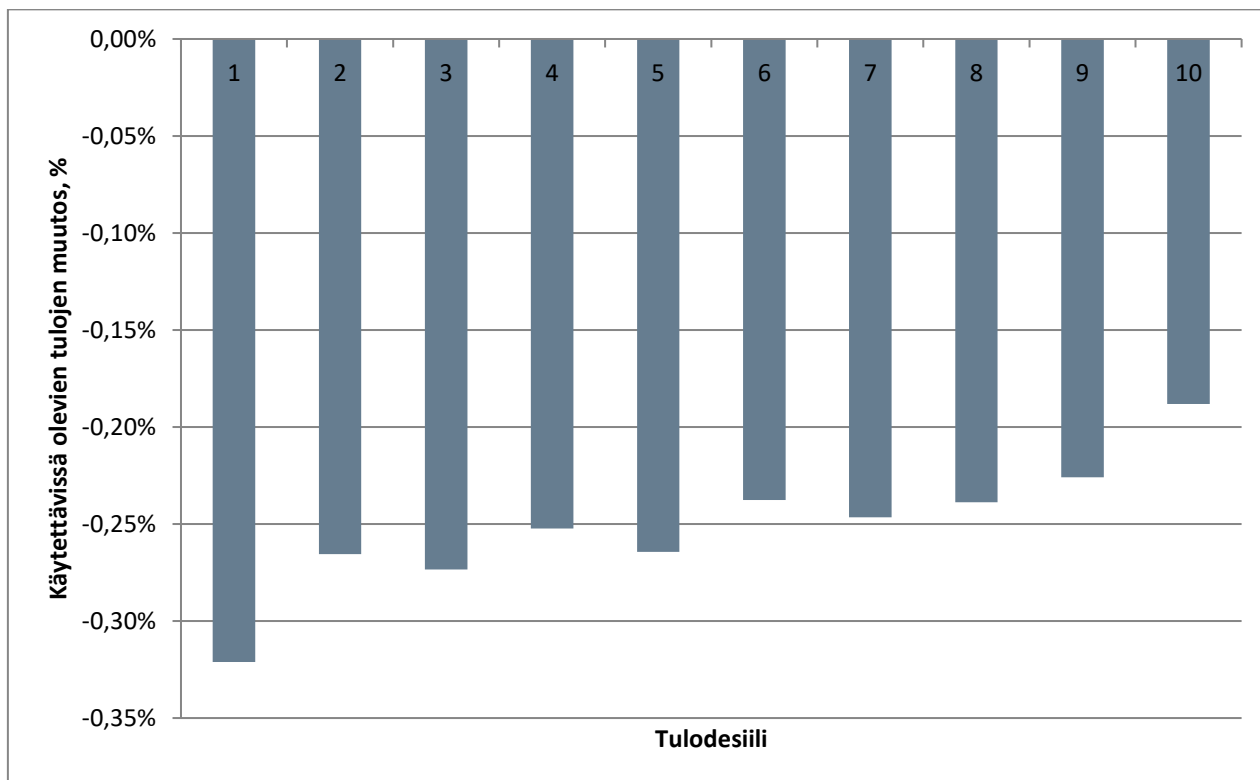
² Tilastossa lapsiksi luokitellaan alle 18-vuotiaat, jonka vuoksi kaikki toimeentulotukea saavien yksinhuoltajien lapset eivät ole oikeutettuja lapsilisään. Tältä osin tämäkin laskelma todennäköisesti hieman yliarvioi toimeentulotukimenojen kasvua. Toisaalta laskelma ei ota huomioon sitä, että reformin myötä toimeentulotuen piiriin tulee jonkin verran uusia yksinhuoltajaperheitä (jotka eivät nyt näy tilastoissa), joka puolestaan kasvattaa toimeentulotukimenoja.

4. Tulonjakovaikutukset

4.1 Arvonlisäverotus

Arvonlisäverokantojen korotuksen (+0,5 %-yks.) vaikutus Gini-kertoimeen: **+0,02 %-yks.**

Kuvio 7: Arvonlisäveroreformin vaikutus eri tulokymmenysten ostovoimaan (%)

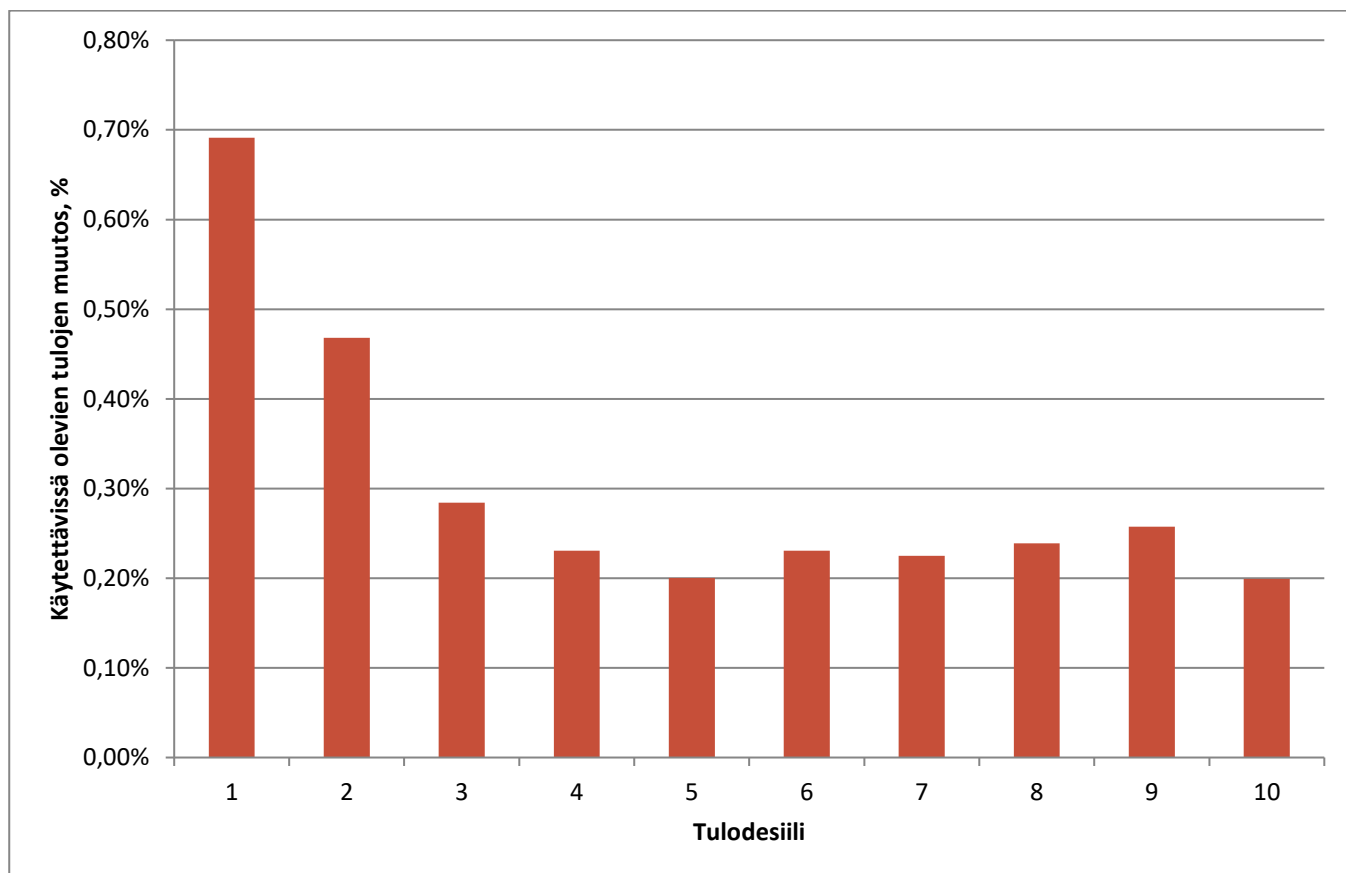

4.2 Reformien yhteisvaikutus

Muiden kuin arvonlisäveroreformin vaikutus Gini-kertoimeen: **-0,06 %-yks.**

Kuvio 8: Reformien yhteisvaikutus eri tulokymmenysten käytettävissä oleviin tuloihin arvonlisäverokantojen korotusten ostovoimaa heikentävä vaikutus huomioiden, %

Liite: Ansiotulovero reformeja koskevat veroperusteiden muutokset

	2017	2018 pysyvä LS	2018 TAE	RKP
Valtion tuloveroasteikko				
1. tuloraja	16 900	16 900	17 200	17 500
2. tuloraja	25 300	25 300	25 700	26 000
3. tuloraja	41 200	41 200	42 400	43 400
4. tuloraja	73 100	73 100	74 200	75 100
5. tuloraja	.	90 000	.	.
1. marg.vero-%	6,25	6,25	6,00	5,80
2. marg.vero-%	17,50	17,50	17,25	17,00
3. marg.vero-%	21,50	21,50	21,25	21,00
4. marg.vero-%	31,50	29,50	31,25	31,00
5. marg.vero-%	.	31,50	.	.
Vero 1. rajalla	8,00	8,00	8,00	8,00
Vero 2. rajalla	533,00	533,00	518,00	501,00
Vero 3. rajalla	3315,50	3315,50	3398,75	3459,00
Vero 4. rajalla	10174,00	10174,00	10156,25	10116,00
Vero 5. rajalla	.	15 159,50	.	.
Perusvähennys				
Enimmäismäärä	3 060	3 060	3 100	3 150
Vähennysprosentti	18	18	18	18
Työtulovähennys				
Enimmäismäärä	1 420	1 420	1 540	1 610
Tulojen alaraja	2 500	2 500	2 500	2 500
Kasvuprosentti	12	12	12	12
Tulojen yläraja	33 000	33 000	33 000	33 000
Vähennysprosentti	1,51	1,51	1,65	1,77
Yle-vero				
Yleisradiovero, %	0,68	0,68	2,5	2,5
Yleisradiovero, minimi	70	70	.	.
Yleisradiovero, maksimi	143	143	163	163
- veron alkamisen tuloraja	.	.	14 000	14 000